

N:o 81.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående rätt till delaktighet i folkskollärarnas pensionsinrättning för i utlandet för svenska missionärers barn anställda folkskollärare eller folkskollärarinnor; gifven Stockholms slott den 28 februari 1908.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva, att folkskollärare eller folkskollärarinna, som af svenska kyrkans mission eller enskildt missionssällskap utsändes till hedniska länder för att undervisa svenska missionärers barn, må, under de villkor Kungl. Maj:t efter underdånig ansökning i hvarje särskildt fall föreskrifver, vinna delaktighet i folkskollärarnas pensionsinrättning.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hammarskjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
 Statsråden: ALBERT PETERSSON,
 ALFRED PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 HAMMARSKJÖLD,
 ROOS,
 grefve HAMILTON,
 grefve EHRENSVÄRD,
 MALM.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld, yttrade:

Ang. delaktig-
 het i folkskol-
 lärarnas pen-
 sionsinrätt-
 ning för i ut-
 landet för
 svenska mis-
 sionärens barn
 anställda folk-
 skollärare och
 folkskol-
 lärarinnor.

»I underdänig skrifvelse den 6 augusti 1907 har svenska missionsförbundet anhållit om aflåtande af nådig proposition till Riksdagen därom, att folkskollärare eller folkskollärlarinna, som af svenska kyrkans mission eller enskildt missionssällskap utsändes till hedniska länder för att undervisa svenska missionärens barn, måtte under vissa förutsättningar kunna förklarats berättigad att räkna tjänstår och äga pensionsrätt i likhet med hvad som gäller för svensk folkskolas lärare och lärarinna.

Såsom stöd härför anför missionsförbundet: Den omfattande missionsverksamhet, som från Sverige utginge till olika delar af hednavärlden,

särskildt Afrika och Asien, skedde dels genom svenska statskyrkan dels genom enskilda missionssällskap såsom svenska missionsförbundet, evangeliska fosterlandsstiftelsen m. fl. En mycket stor del af missionärerna vore gifta och hade barn i olika åldrar. Att skaffa dessa barn nödig skolundervisning hörde till de största svårigheter, hvarmed missionen hade att kämpa. För närvarande skedde det så, att missionärerna sände sina barn till Sverige, där de inackorderade dem i familjer. Men dels blefve detta mycket slitande för föräldrahjärtat, dels blefve det ganska kostsamt. Ett ytterst viktigt önskemål vore därför att erhålla lärare eller lärarinnor, som kunde gå ut på de olika missionsfälten för att taga hand om missionärernas barn och gifva dem den undervisning, som svenska folkskolan afsåge att bibringa svenska barn i allmänhet. Men att erhålla sådana lärare vore hart när omöjligt, emedan de, som annars vore villiga att gå ut, hindrades däraf, att de i sådant fall icke finge räkna tjänstår i Sverige eller vara delägare i pensionskassan — en förmån, som de icke ansåge sig kunna afstå. Då det emellertid här gällde barn af svenska medborgare, som offrade sig själfva i alla afseenden för ett af de högsta mål, som gifves för mänsklig verksamhet, så syntes det icke vara mer än rimligt, att de lärare eller lärarinnor, som eventuellt vore villiga att gå ut för att åtaga sig missionärsbarnens undervisning, blefve bibehållna vid de rättigheter och förmåner, som de enligt lag skulle hafva, om de verkade vid en folkskola i Sverige. Det borde icke heller förbises, att, där svensk mission bedrefves, vanligen äfven andra svenska familjer än missionärernas funnes, för hvilka det vore en ovärderlig förmån att få begagna sig af samma undervisning, som meddelades missionärernas barn.

Svenska missionsförbundet anhölle därför, det Kungl. Maj:t i nåder ville behjärta denna sak samt förelägga Riksdagen proposition därom, att folkskollärare eller folkskollärlarinna, som af svenska kyrkans mission eller enskildt missionssällskap utsändes till hedniska länder för att undervisa svenska missionärers barn, skulle, under förutsättning att vederbörande missionsstyrelse betalade dem den i lag för lärare vid svensk folkskola stadgade lönen samt erlade föreskrifven afgift till folkskollärarnas pensionskassa, kunna, efter underdånig ansökan och Kungl. Maj:ts pröfning i hvarje särskildt fall, förklaras berättigad att räkna tjänstår och äga pensionsrätt, i likhet med hvad som gällde för svensk folkskolas lärare och lärarinnor.

Efter nådig remiss har direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning den 31 augusti 1907 i ärendet afgifvit underdånigt utlåtande och därvid, särskildt med hänsyn därtill att ifrågavarande lärare eller

lärarinnor icke kunde anses vara anställda för folkundervisningen i riket, hemställt, att förevarande ansökning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sedan härefter svenska missionsförbundet erhållit nådig befallning att inkomma med uppgifter angående antal och beskaffenhet af de lärartjänster, för hvilka delaktighet söktes uti folkskollärarnas pensionsinrättning, samt angående omfattningen af och årliga tiden för den undervisning, som meddelades, jämte förslag angående afgifvande och kontrollerande af de årliga uppgifter, hvilka vore föreskrifna i det för pensionsinrättningen gällande reglementet, har missionsförbundet inkommit med en underdånig skrifvelse, uti hvilken anföres följande.

Det vore för tillfället endast *en* lärarinna, för hvilken svenska missionsförbundet ämnade söka delaktighet i folkskollärarnas pensionsinrättning, därest missionsförbundets framställning vunne Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens bifall. En väl vitsordad lärarinna, som hade ordinarie anställning vid Stockholms folkskolor, vore redan utsänd. Hon hade tjänstledighet för ett år i afvaktan på Eders Kungl. Maj:ts och Riksdagens beslut. Hennes station skulle blifva i Ichang i provinsen Hupeh i Kina, där förbundet i förbindelse med sin missionsstation hade ett till skola för missionärens barn lämpligt hus. Ändamålet vore att meddela missionärens barn de kunskaper, som inginge i en fullständig svensk folkskolebildning, äfvensom någon undervisning i engelska, ett språk, som missionärens barn i allmänhet talade jämte svenska och kinesiska. Årliga tiden för undervisningen skulle blifva ungefär densamma som den i Sverige föreskrifna, men för fördelningen af undervisningstimmar om dagen äfvensom terminer måste, af klimatiska skäl, någon frihet medgifvas. De årliga uppgifter, som pensionsreglementet föreskrefve, skulle afgifvas på tid, som pensionsinrättningens styrelse kunde bestämma. De skulle kontrolleras af stationens föreståndare samt, om så önskades, af den årligen samlade svenska missionärskonferensen. Skulle flera lärarkrafter behöfva utsändas, komme, enligt förbundets underdåniga skrifvelse den 5 augusti 1907, pensionsrätts medgifvande att bero på underdånig ansökan och Eders Kungl. Maj:ts pröfning i hvarje särskildt fall. Och ansåge förbundet att däri läge fullt tillräcklig garanti mot hvarje missbruk.

Slutligen har missionsförbundet meddelat, att, sedan missionsförbundet utsändt förutnämnda lärarinna, ett annat svenskt missionssällskap, som kallade sig svenska missionen i Kina, begärt rättighet för sina missionärens barn att deltaga i den af förbundet anordnade undervisningen.

Direktionen öfver folkskollärarnas pensionsinrättning, som anbefallts att i anledning af det från svenska missionsförbundet infordrade yttrandet afgifva det förnyade underdåniga utlåtande, hvartill nämnda yttrande kunde föranleda, har den 21 januari 1908 afgifvit sådant utlåtande.

Direktionen förklarade sig till en början vidhålla sitt den 31 augusti 1907 afgifna utlåtande. Skulle emellertid Eders Kungl. Maj:t finna ansökningen böra till någon vidare åtgärd föranleda, ansåg direktionen, att det måste tagas under öfvervägande, under hvilka villkor här afsedda delaktighet skulle kunna förvärfvas.

I detta afseende erinrade direktionen om de bestämmelser, som plägade meddelas med hänsyn till medgifven delaktighet för vissa lärartjänster här i riket, hvilka ej vore att hänföra till folkskollärartjänster i egentlig mening. Dessa bestämmelser plägade innehålla, att tjänsten i fråga icke besattes med annan person än den, som aflagt behörig folkskollärarexamen, och att tjänstinnehafvaren städse finge åtnjuta löneförmåner fullt motsvarande dem, som enligt gällande författningar tillkomme ordinarie folkskollärare; att förordnande för läraren icke utfärdades, förrän skolrådet i distriktet förklarat sig icke hafva något att erinra mot utnämningen; att undervisningen meddelades, såvidt möjligt, i samma utsträckning som vid vanlig egentlig folkskola och i öfverensstämmelse med de i gällande författningar angående folkskoleundervisningen meddelade föreskrifter; att behöriga pensionsavgifter inom föreskrifven tid erlades till pensionsanstalterna; samt att likaledes vederbörliga årsuppgifter ingåfves till direktionen. Dessa villkor, med undantag dock af bestämmelsen om skolråds befattning med tjänstens tillsättande, ansåg direktionen böra stadgas såsom allmänna betingelser för nu ifrågasatta delaktighet, hvarförutom — på sätt missionsförbundet jämväl hemställt — det borde förbehållas Eders Kungl. Maj:t att i hvarje särskildt fall afgöra, huruvida öfver hufvud taget och under hvilka ytterligare villkor dylik delaktighet borde medgifvas.

Såsom jag redan nämnt, har direktionen för folkskollärarnas pensionsinrättning hemställt, att missionsförbundets ifrågavarande ansökning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Hvad direktionen till stöd härför anfört anser jag dock icke utgöra tillräckligt skäl för ett afslag å denna framställning. Syftet med densamma är att göra det möjligt för de afsedda svenska missionärerna att åt sina barn bereda den undervisning, som den svenska folkskolan är afsedd att lämna, utan att, såsom hittills skett, behöfva för detta ändamål sända barnen till hemlandet. Det är tydligt, att det skall vara synnerligen svårt att förmå en examinerad folkskollärare eller folkskollärarinna att begifva sig till missionsfältet för

*Departements-
chefens
yttrande.*

att där lämna barnen undervisning, därest han eller hon icke, efter återkomsten till hemlandet och därstädes vunnen anställning vid folkskola, får räkna tjänstgöringen i utlandet sig till godo i och för pension. Vål är det sannt, att dessa lärare och lärarinnor under nämnda tid strängt taget icke varit anställda för folkundervisningen i riket, men deras verksamhet har dock gått ut på att åt svenska undersåtars barn meddela den svenska folkskolans utbildning. Ett bifall till framställningen kan ock anses såsom ett erkännande från statens sida åt missionärernas uppoffrande och oegenlyttiga verksamhet.

Såsom villkor för de ifrågavarande lärarnas och lärarinnornas delaktighet i folkskollärarnas pensionsinrättning och i följd däraf eventuellt jämväl i folkskollärarnas änke- och pupillkassa anser jag böra i hufvudsak uppställas enahanda bestämmelser, som pläga meddelas, då dylik delaktighet medgifves för vissa lärartjänster här i riket, hvilka ej äro att hänföra till folkskollärartjänster i egentlig mening. Dock torde det lämpligen böra öfverlämnas åt Eders Kungl. Maj:t att efter ansökning i hvarje särskildt fall närmare bestämma villkoren för delaktigheten.

På grund af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att medgifva, att folkskollärare eller folkskollärlarinna, som af svenska kyrkans mission eller enskildt missionssällskap utsändes till hedniska länder för att undervisa svenska missionärers barn, må, under de villkor Eders Kungl. Maj:t efter underdånig ansökning i hvarje särskildt fall föreskrifver, vinna delaktighet i folkskollärarnas pensionsinrättning.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, bifalla; och skulle nådig proposition aflåtas till Riksdagen af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Ernst Törnell.